

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

Πώς φτιάχνεται έναν συγγραφέα

Η πλήρης έκδοση των «Σημειωματαρίων» του γάλλου νομπελίστα αποκαλύπτει το λογοτεχνικό σύμπαν του, τις προσωπικές εμπειρίες του, τις εσωτερικές ανησυχίες του, τις σχέσεις με τους ομοτέχνους του και τις σκέψεις του για την πολιτική και τη λογοτεχνία

ΣΕΛ. 2

Ο Αλμπέρ Καμύ με τους συντάκτες της αντιστασιακής εφημερίδας «Combat», την οποία διηύθυνε από το 1943 ως το 1947

Αλμπέρ Καμύ, ο άνθρωπος, ο συγγραφέας

ΤΗΣ
ΛΑΜΠΡΙΝΗΣ ΚΟΥΖΕΛΗ

«**Κ**άποια χρόνια που βιώθηκαν μέσα στην εξαθλίωση αρκούν για να δημιουργήσουν μια ευαισθησία». Είναι ένας πλούτος αυτός ο κόσμος της φτώχειας, ομολογεί εις εαυτόν τον Μάιο του 1935 ο νεαρός Αλμπέρ Καμύ. Είναι μόλις είκοσι δύο ετών αλλά έχει την αίσθηση ότι εμπειρίες και χρόνια ήδη τον βαρύνουν. Ένα έχει να πει: «*Σε τούτη τη ζωή της φτώχειας, ανάμεσα σ' αυτούς τους ταπεινούς ή ματαιόδοξους ανθρώπους, άγγιξα σίγουρα περισσότερο αυτό που είναι για μένα το αληθινό νόημα της ζωής. Τα έργα τέχνης ποτέ δεν θα επαρκούν. Η τέχνη δεν είναι το παν για μένα. Ας είναι τουλάχιστον ένα μέσον*». Γάλλος γεννημένος στην Αλγερία. Ο πατέρας σκοτώθηκε στον πόλεμο, δεν τον γνώρισε. Η αγράμματη μάνα ξενοδούλευε για να συντηρήσει τα δυο αγόρια της. Μεγάλωσε στα χέρια μιας αυστηρής γιαιγιάς και καλλιέργησε το πνεύμα του με αναγνώσματα με τα οποία τον τροφοδοτούσε ο αυτοδίδακτος, αναρχικός κρεοπώλης θείος Γουστάβος. Στα 47 χρόνια της ζωής του έδωσε μυθιστορήματα (*Ο ξένος*, *Η πανούκλα*), αφηγήματα (*Η πώση*), δοκίμια (*Ο μύθος του Σίσυφου*, *Ο επαναστατημένος άνθρωπος*) και θεατρικά έργα (*Καλιγούλας*) που θεωρούνται κλασικά. Οι γραμματολόγοι τον ενέταξαν στους υπαρξιστές συγγραφείς, μια ταξινόμηση από την οποία ο ίδιος κρατούσε αποστάσεις, όπως κράτησε ιδεολογικές και προσωπικές αποστάσεις από τον έτερο φημισμένο υπαρξιστή της μεταπολεμικής γαλλικής λογοτεχνίας, τον Ζαν-Πολ Σαρτρ. Το 1957 τιμήθηκε με το Νομπέλ Λογοτεχνίας που ο άλλος θα αρνιόταν το 1964 και πέθανε το 1960, στη λαμπρή εποχή της ακμής του, σε αυτοκινητικό δυστύχημα με τον φίλο του Μισέλ Γκαλιμάρ, ανιψιό του εκδότη

του, καταλαμβάνοντας οριστικά θέση στο πάνθεον των θρυλικών μορφών των ευρωπαϊκών γραμμάτων. Αλμπέρ Καμύ, ο μύθος.

Προσωπικές σημειώσεις διά βίου

Οχι πολύ διαφορετικός από τον μύθο, ο Αλμπέρ Καμύ, ο άνθρωπος, αποκαλύπτεται οπωσδήποτε πιο οικείος στα ημερολόγια που κρατούσε από το 1935 ως το τέλος της ζωής του. Χωρίς σαφείς ημερολογιακές ενδείξεις για κάθε εγγραφή, πέρα από το έτος και, περιστασιακά, τον μήνα, τα κείμενα αυτά εκδόθηκαν στα γαλλικά με τον τίτλο *Carnets* (*Σημειωματάρια*) μετά τον θάνατο του Καμύ, σε τρεις τόμους (1962, 1964, 1989). Ο πρώτος απ' αυτούς κυκλοφόρησε μόλις στα ελληνικά (*Σημειωματάρια*, Βιβλίο πρώτο: *Μάιος 1935 - Φεβρουάριος 1942*, Πατάκης, 2017). Η έκδοση έρχεται να αντικαταστήσει και να συμπληρώσει τα εξαντλημένα *Σημειωματάρια* που είχαν κυκλοφορήσει το 1987 στη σειρά της Σύγχρονης Κλασικής Βιβλιοθήκης του Εξάντα σε μετάφραση της Λήδας Παλαντίου. Σε εκείνη την επίτομη έκδοση δημοσιεύονταν εκτεταμένη επιλογή από τους δύο πρώτους τόμους των *Σημειωματάρων* (Μάιος 1935 - Μάρτιος 1951). Η νέα έκδοσή τους, σε τρεις τόμους που θα κυκλοφορήσουν ανά εξάμνο, περιλαμβάνει το πλήρες κείμενο των τρίτομων *Σημειωματάρων*, σχολιασμένο από τον γάλλο επιμελητή τους Ρεμόν Γκε-Κροζιέ. Τη μετάφραση υπογράφει το μεταφραστικό ζεύγος Νίκη Καρακίτσου-Dougé, Μαρία Κασαμπάλου-Roblin - οι οποίες έχουν μεταφέρει στα ελληνικά το σύνολο σχεδόν του αφηγηματικού και

δοκιμακού έργου του Καμύ, στις εκδόσεις Πατάκη, Καστανιώτη και Λιβάνη -, αποδίδοντας σε τρέχουσα γλώσσα και με την ομαλή ροή του αφηγηματικού λόγου την αποσπασματική και ενίοτε συνθηματική γραφή των σημειώσεων.

Ο θάνατος, ο πόλεμος, η λογοτεχνία

Τα χρόνια από τον Μάιο του 1935 ως τον Φεβρουάριο του 1942 είναι τα χρόνια της πνευματικής διαμόρφωσης του Καμύ και παράλληλα χρόνια ώριμης συγγραφικής δημιουργίας. Στα προσωπικά του τετράδια σημειώνει σκέψεις για τον θάνατο - φυσιολογικό ή με αυτοκτονία -, για το παράλογο, για τη μοναξιά και την εμπειρία. Κάνει σχέδια για το μέλλον, σημειώνει βιβλία για διάβασμα.

Απέναντι στην Αλγερία της φτώχειας, η εναρμόνιση της γης και του ανθρώπου στα κόκκινα λουλούδια και στις αναγεννησιακές κολώνες της Φλωρεντίας, το φθινόπωρο του 1937, όπου νιώθει «*ελεύθερος σε σχέση με το παρελθόν μου και με ό,τι έχω χάσει*». Δυο χρόνια μετά, ο πόλεμος. Η επιθυμία του να στρατευθεί και η απόρριψη του ως ακατάλληλου - ήταν από παιδί φυματικός. Επειτα, το Παρίσι, η εργασία στην εφημερίδα «*Paris-Soir*» και το «*αιφνίδιο ζύπνημα, σε τούτο το σκοτεινό δωμάτιο, με τους θορύβους μιας πόλης απότομα ξένης. Και όλα είναι ξένα για μένα...*».

Διαβάζει Κίρκεγκορ, Νίτσε, Μαλρό, Μέλβιλ, Τολστόι, Θουκυδίδη, Πλούταρχο. Την άνοιξη του 1939 διαβάζει συστηματικά αρχαιοελληνική μυθολογία και λογοτεχνία. Προετοιμάζεται για ένα ταξίδι στην Ελλάδα το ίδιο καλοκαίρι, που δεν θα γίνει γιατί ξέσπασε ο πόλεμος. Τον ενδιαφέρει η ελληνική θρησκεία και

τη συγκρίνει με την εβραϊκή. Θαυμάζει το αθηναϊκό δράμα και το συγκρίνει με το θέατρο στο Παρίσι. Κρατά παραθέματα, καταγράφει σκέψεις τις οποίες θα αναπτύξει αλλού («*Να βρούμε ένα ξεπέραςμα του μέτρου στο μέτρο*», βλ. στον *Επαναστατημένο άνθρωπο*), σημειώνει συζητήσεις που κρυφάκουσε, ιδέες για διηγήματα και μυθιστορήματα, κάνει περιγραφές τοπίων που θα αναγνωρίσουμε αργότερα ενταγμένες στα έργα του, σκιαγραφεί χαρακτήρες. Στο διάστημα αυτό θα ολοκληρώσει τον *Ξένο*, τον *Μύθο του Σίσυφου* και την πρώτη εκδοχή του *Καλιγούλα*. Κρατά σημειώσεις για τον *Ευτυχισμένο άνθρωπο*, που θα εκδοθεί μετά θάνατον, για τους *Γάμους* και τα δοκίμια *Η καλή και η ανάποδη*, φτιάχνει προσχέδιο για το θεατρικό *Η παρεξήγηση*, σημειώνει ιδέες για την *Πανούκλα*.

Ένα ιδιαίτερο πρόσωπο

Αν στους επόμενους δύο τόμους των *Σημειωματάρων* ερχόμαστε κοντά με τον Καμύ της Αντίστασης, τον Καμύ ως οικογενειάρχη και ως εκδομένο συγγραφέα με πρακτικά προβλήματα, τον Καμύ ως διανοούμενο που βάλλεται από τους αντιπάλους και τον νομπελίστα Καμύ ως δημόσιο πρόσωπο που προσπαθεί να διαχειριστεί τα βάρη της αναγνωρισιμότητάς του, οι σημειώσεις του πρώτου τόμου των *Σημειωματάρων* προσεγγίζουν την καρδιά του στοχαστή και λογοτέχνη Καμύ, τις πιο προσωπικές ανησυχίες του καθώς προσπαθεί να βρει ένα νόημα στην ύπαρξή του και τις εσωτερικές διεργασίες που οδηγούν στην απόφασή του να ζήσει μέσα στα όρια του εφικτού, να αποκτήσει αυτοκυριαρχία ως συγγραφέας και να αρνηθεί τα πάντα προκειμένου να αποκτήσει το δικό του - αναγνωρίσιμο αργότερα - πρόσωπο: «*Το να έχεις το δικό σου ιδιαίτερο πρόσωπο είναι μια ιδέα που ανήκει ειδικά σε μια κάποια μορφή πολιτισμού*».

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

Σημειωματάρια, Βιβλίο πρώτο: Μάιος 1935 - Φεβρουάριος 1942

Μετάφραση Νίκη Καρακίτσου-Dougé, Μαρία Κασαμπάλου-Roblin. Επιμέλεια: Raymond Gay-Crosier. Εκδόσεις Πατάκη, 2017, σελ. 262, τιμή 12,20 ευρώ

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ
Σημειωματάρια
Μάιος 1935 - Φεβρουάριος 1942

